

ŽODŽIŲ SANDAROS KLAIDOS

Priesagų vartojimo klaidos

Priesaga **-ėjas** netinka įrankiams, prietaisams, mašinoms, medžiagoms, su kuriomis atliekamas veiksmas, vadinti:

atskiedėjas (= *skiediklis*),

autopakrovėjas (= *autokrautuvas*),

įkrovėjas (akumulatoriaus) (= *kroviklis*),

išėmėjas (dėmių) (= *valiklis*),

išjungėjas (= *jungiklis*),

išspaudėjas (sulčių) (= *sulčiaspaudė*),

jungėjas (= *jungiklis*),

klojėjas (vamzdžių) (= *klotuvas*),

nuėmėjas (vaisių) (= *skintuvas*),

nuleidėjas (šiukšlių) (= *nuleistuvas*),

pakėlėjas (= *kėliklis, keltuvas*),

pakrovėjas (= *krautuvas*),

paleidėjas (= *paleidiklis* (automatinis)),

perjungėjas (= *perjungiklis*),

praskiedėjas (= *skiediklis*),

purškėjas (= *purkštuvas* (trašų)),

skiedėjas (= *skiediklis*),

sugėrėjas (kvapų) (= *gėriklis*),

sukėlėjas (putų) (= *putokšlis*),

surinkėjas (= *rinkiklis, (oro) rinktuvas*).

Priesaga **-tojas** nevartojama įrankiams, prietaisams, medžiagoms vadinti:

apšiltintojas (= *šiltalas*),

aušintojas (= *aušalas, aušintuvas*),

baltintojas (= *baltalas, baliklis*),

drėkintojas (oro) (= *drėkintuvas*),

gaivintojas (oro) (= *gaiviklis*),

gražintojas (plaukų spalvos) (= *gaiviklis*
(plaukų spalvos)),

greitintojas (= *greitintuvas* (fotografijos)),

išryškintojas (= *ryškalas* (fotografijos)),

kietintojas (= *kietiklis, kietalas*),

maišytojas (smėlio) (= *maišytuvas*),

masažuotojas (= *masažuoklis*),

minkštintojas (= *minkštiklis*),

pašalintojas (rūdžių) (= *valiklis*),

pašildytojas (= *šildytuvas*),

prailgintojas (= *ilgintuvas* (ilginamasis
laidas)),

ryškintojas (= *ryškalas*),

skirstytojas (srovės) (= *skirstytuvas*),

stiprintojas (plaukų) (= *stipralas*),

sukietintojas (= *kietiklis*),

tirpintojas (= *tirpiklis*),

valytojas (= (dėmių) *valiklis*; (sniego)
valytuvas).

Nevartotini žodžiai su slaviškomis priesagomis **-inyčia, -ka, -kė**;

cukrinyčia (= *cukrinė*),

miesčionka (= *miesčionė*),

druskinyčia (= *druskinė*),

razinka (= *razina, džiovinta vynuogė*),

kaimynka (= *kaimynė*),

vagilka (= *vagilė*),

mašinka (= *mašinėlė*),

sosiskė (= *sardelė*).

Lietuvių kalbai paprastai netinka ir dviguba slaviška priesaga **-uška**:

voveruška (grybas) (= *voveraitė*),

vytuškos (= *vytuvai*).

Tačiau du hibridai su *-uška* yra vartojami, nes trūksta adekvačių pakaitų: **dainuška** „nerimta dainelė“, **vakaruškos** „kaimo jaunimo šokiai“.

Dar labiau, jei žodis ne hibridas, o barbarizmas: **petruška** (= *petražolė*), **batiuška** (= *tėvas, tėvukas*).

Priesaga **-inis, -ė** nevartojama daryti būdvardžiams iš veikėjus reiškiančių daiktavardžių, turinčių priesagą -tojas: **gydytojinė** praktika (= *gydytojų praktika*).

Nevartotini būdvardžiai su slaviška priesaga **-avas, -a**: **bordavas** (= *bordinis*), **ružavas** (= *rožinis, rausvas*).

Nevartotini veiksmažodžiai su slaviška priesaga **-avoti**: **baliavoti** (= *puotauti, pokyliauti*), **bėdavoti** (= *bėdoti, skųstis*), **meistravoti** (= *meistrauti*).

Kalbos normų požiūriu neteiktini priesagos **-ietis** vediniai, nusakantys asmenų pavadinimus iš dvižodžių gyvenamųjų vietų pavadinimų: **kazlūrūdietis** (= *Kazlų Rūdos gyventojas*), **naujaakmenietis** (= *Naujosios Akmenės gyventojas*).

Didelė klaida yra su priesaga **-ietis** sudaryti vediniai, žymintys asmenis ne pagal gyvenamąją vietą, o pagal priklausymą kolektyvui, bendruomenei ar kokiam kitai organizacijai:

žalgirietis (= „Žalgirio“ komandos žaidėjas arba gerbėjas),

bendrapartietis (= *tos pačios partijos narys*).

šviesietis (= „Šviesos“ draugijos narys),

Žinoma, kai kurie vediniai yra labai paplitę, seniai vartojami, pvz., *žalgirietis*, todėl toleruoti, bet darant naujus žodžius reikėtų paisyti darybos principų.

spartietis (= „Spartos“ fabriko darbininkas),

leidykietis (= *leidyklos darbuotojas*),

Priešdėlių vartojimo klaidos

Priešdėlis **ap-** nevertojamas:

apmokėjo (= 1. *sumokėjo, užmokėjo* (už butą); 2. *išmokėjo* (visas skolas)),

apjungė (= *sujungė*).

Priešdėlis **pa-** nevertojamas:

paskaičiavo (= *apskaičiavo*),

pajungs (= *prijungs* (elektrą)).

pakelti (= *iškelti* (klausimą)),

Priešdėlis **at(i)-** nevertojamas:

atidirbti (= *išdirbti* (daug metų)),

ateik (= *pareik* (namo)),

atsiekęs (= *pasiekęs*),

atredaguotas (= *suredaguotas* (straipsnis)).

atsivežė (= *parsivežė* (daug įspūdžių)),

Priešdėlis **už-** nevertojamas:

užvežė (= *atvežė* (prekių)),

užpildė (= *pripildė*),

užintriguoja (= *suintriguoja, sudomina*),

užslaptinti (= *įslaptinti*),

užsipylei (= *prisipylei* (benzino)),

užleistas (= *apleistas* (vaikas)).

Priešdėlis **su-** nevertojamas:

sutepti (= *patepti*),

sudalyvauti (= *dalyvauti, žaisti*),

suplovė (= *išplovė* (puodą)),

sukelia (= *kelia* (pavojų)).

Slaviškos kilmės priešdėlis **da-** nevertojamas:

nedabėgo (= *nepribėga, nenubėgo*),

dasigavo (= *nusigavo*),

dadėk (= *įdėk dar*),

dasiprotėjo (= *susiprato*),

dadirbsiu (= *išdirbsiu*),

davedė (= *išvedė iš kantrybės*),

damokėk (= *primokėk*),

davesti (darbą) (= *padaryti* (darbą iki galo)).

darašyk (= *prirašyk*),